

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ПРОГРАМНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ (ФІС)

КАФЕДРА КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК

1. Загальна інформація про дисципліну:

Назва дисципліни	ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ
Викладач	Дмитроца Леся Павлівна
Профайл викладача	https://library.tntu.edu.ua/personaliji/a/d/dmytroca-lesja-pavlivna/ https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=O66hV7sAAAAJ
Контактний тел.	Комутатор (0352) 51-97-00, внутрішній 1706 (із зовнішніх телефонів через комутатор, тоді в режимі тонального набору набрати внутрішній номер), +380931688324
E-mail:	dmytrotsa.lesya@gmail.com
Сторінка дисципліни в A-Tutor	https://dl.tntu.edu.ua , ID 4932
Консультації	Згідно графіку консультацій у першому семестрі

2. Коротка анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі» належить до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки освітньої програми «Системний аналіз» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Галузь знань 12 «Інформаційні технології», спеціальності 124 «Системний аналіз». Викладається у 1 семестрі (перший курс) обсягом 4,0 кредитів ECTS. Формою підсумковою контролю є екзамен.

3. Мета та завдання дисципліни

Мета дисципліни «Охорона праці в галузі» полягає у формуванні у майбутніх магістрів умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в галузі IT – технологій.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників при здійсненні діяльності з налагодження та управління в галузі інформаційних технологій через ефективне використання знань з охорони праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

4. Формат дисципліни:

Дисципліна передбачає проведення лекційних, практичних занять та консультацій. Для кращого розуміння та засвоєння викладеного матеріалу дисципліна має супровід у вигляді електронного навчального курсу в системі A-Tutor (<https://dl.tntu.edu.ua>). Електронний навчальний курс має лекційний матеріал, практичні роботи, питання підсумкового контролю та систему оцінювання.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- ✓ вимоги нормативно-правових документів з охорони праці;
- ✓ ризико-орієнтований підхід до діяльності у сфері охорони праці;
- ✓ як застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах;
- ✓ основні поняття системи управління охороною праці;
- ✓ основні джерела фінансування заходів з охорони праці;
- ✓ державні соціальні гарантії працюючих в Україні.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- ✓ опрацьовувати інформаційні джерела з питань охорони праці;

- ✓ вивчати, аналізувати та застосовувати в майбутній професійній діяльності законодавчі акти з охорони праці;
- ✓ використовувати інформаційний ресурс для належного забезпечення стану охорони праці;
- ✓ розробляти комплекс заходів для попередження виробничого травматизму;
- ✓ використовувати знання з охорони праці для ліквідації наслідків небезпечних ситуацій та аварій;
- ✓ виявляти джерела, фактори та види невиробничих небезпек і вживати заходи для запобігання їх наслідків;
- ✓ застосовувати на практиці вміння надавати першу долікарську допомогу потерпілим від нещасних випадків;
- ✓ користуватися засобами контролю параметрів безпеки та умов праці;
- ✓ здійснювати контроль за станом охорони праці на робочих місцях.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **загальних компетентностей (ЗК) та спеціальних (фахових) компетентностей (СК)** згідно освітньої програми.

Загальні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові):

СК4. Здатність оцінювати ризики, розробляти алгоритми управління ризиками в складних системах різної природи

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студента таких програмних **результатів навчання (РН)** згідно освітньої програми:

РН5. Використовувати міри оцінювання ризиків та застосовувати їх при аналізі багатофакторних ризиків в складних системах.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	28
практичні заняття	14
самостійна робота	78
Всього за дисципліну	120

7. Ознаки дисципліни:

Рік викладання	Семестр	Курс	Спеціальність	Нормативна/вибіркова
2021	1	1	124 «Системний аналіз»	Обов'язкова

8. Пререквізити

Студенти повинні володіти базовими знаннями з дисциплін основи охорони праці, безпека життєдіяльності.

9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання:

Студент повинен мати рівень впевненого користувача прикладних програм пакету Microsoft Office 365.

10. Політика дисципліни

Усі процедури навчального процесу під час викладання дисципліни відповідають положенню про академічну доброчесність учасників освітнього процесу та недопущення академічного плагіату в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя.

11. Схема дисципліни

Тиж./ дата/ год.	Тема, підтеми	Форма заняття, формат	Матеріали	Література, ресурси в інтернеті	Завдання, год	Засоби Діагностики	Вага оцінки
1	2	3	4	5	6	7	8
Тиж. 1/ 1.09/ 2 акад. год.	Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці. Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці.	Лекція	Лекційний матеріал,	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, 4		
Тиж. 2/ 7.09/ 2 акад. год.	Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці що діють на підприємствах України. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі	Лекція, Практична,	Лекційний матеріал, Прак. роб. № 1	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, завдання практичної роботи, 6	захист завдання практичної 1.	5
Тиж. 3/ 14.09/ 2 акад. год.	Тема 3. Система управління охороною праці в організації. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Базові терміни згідно стандарту ISO 45001. Менеджмент охорони праці. Політика в галузі охорони праці. Планування. Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва. Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці.	Лекція, Практична,	Лекційний матеріал, Прак. роб. № 2	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, завдання практичної роботи, 4	захист завдання практичної 2.	5
Тиж. 4, 5/ 21.09, 28.09/ 4 акад. год.	Тема 4. Травматизм та професійні захворювання що виникають у персоналу в невиробничій сфері. Розслідування нещасних випадків. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов’язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування. Встановлення зв’язку нещасного випадку з виробництвом. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань Розслідування нещасних випадків. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Дослідження та профілактика травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань при здійсненні діяльності з комп’ютерних систем та мереж організацій та адміністрування.	Лекція	Лекційний матеріал,	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, 2		

Тиж. 6, 7/ 5.10, 12.10/ 4 акад. год.	Тема 5. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі. Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.	Лекція, Практична,	Лекційний матеріал, Прак. роб. № 3	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, завдання практичної роботи. 4	захист завдання практичної 3.	5
Тиж. 8, 9/ 19.10, 26.10/ 4 акад. год.	Тема 6. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності. Проектні рішення з поліпшення умов праці при роботі з ПЕОМ. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Вимоги безпеки під час роботи з ПЕОМ. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці. Психофізіологічні виробничі чинники. Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.	Лекція	Лекційний матеріал,	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, 4		
Тиж. 10, 11/ 2.11, 9.10/ 4 акад. год.	Тема 7. Безпека при експлуатації ПЕОМ та мобільних терміналів. Охорона праці при експлуатації ПЕОМ. Вимоги до мікроклімату, стану та іонного складу повітря на робочих місцях користувачів. Вимоги до організації робочого місця для обслуговування, ремонту й налагодження ПЕОМ. Пільги для користувачів ПК. Охорона праці при експлуатації мобільних терміналів. Вихідні потужності випромінювання мобільних терміналів. Вихідні потужності допоміжних передавачів. Питання охорони праці у галузі інформаційної безпеки	Лекція, Практична,	Лекційний матеріал, Прак. роб. № 4	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, завдання практичної роботи, 6	захист завдання практичної 2.	10
Тиж. 12/ 26.11/ 2 акад. год.	Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів. Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.	Лекція	Лекційний матеріал,	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, 4		

Тиж. 13/ 3.12/ 2 акад. год.	Тема 9. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці. Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Держгірпромнагляд. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці. Проведення державного нагляду за охороною праці. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.	Лекція	Лекційний матеріал,	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, 2		
Тиж. 14/ 10.12/ 2 акад. год.	Тема 10. Домедична допомога потерпілим у разі нещасного випадку Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги. Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця. Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани. Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів. Перша допомога при ураженні електричним струмом.	Лекція, Практична,	Лекційний матеріал, Практична роб. № 5	Дистанційний курс	Опрацювання лекції, завдання практичної	захист завдання практичної 5.	10
					Тестові завдання модуля 2, 19	Модульний контроль 2	25

12. Система оцінювання та вимоги

Форма підсумкового семестрового контролю – **екзамен**.

Підсумкова семестрова оцінка екзамену складається з суми балів, отриманих студентом при проведенні проміжних (модульних) контролів рівня засвоєння теоретичних знань (за перший та другий модулі) та отриманих балів за практичні роботи.

За матеріалом кожного з двох модулів проводиться тестування у електронному навчальному курсі на сервері дистанційного навчання dl.tntu.edu.ua.

МОДУЛЬ 1			МОДУЛЬ 2			ПІДСУМКОВА СЕМЕСТРОВА ОЦІНКА	РАЗОМ З ДИСЦИПЛІНИ
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА			АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА				
ТЕОРЕТИЧНИЙ КУРС (ТЕСТУВАННЯ)	ПРАКТИЧНА РОБОТА		ТЕОРЕТИЧНИЙ КУРС (ТЕСТУВАННЯ)	ПРАКТИЧНА РОБОТА		25	100
СЕМЕСТРОВА ОЦІНКА							
20	15		20	20			
№ ТЕМИ	ВИД РОБІТ	БАЛ	№ ТЕМИ	ВИД РОБІТ	БАЛ		
Тема 1	Прак. роб. №1	5	Тема 6	Прак. роб. №4	10	Теорія 16 Практичне завдання 9	
Тема 2			Тема 7				
Тема 3	Прак. роб. №2	5	Тема 8	Прак. роб. №5	10		
Тема 4	Прак. роб. №3	5	Тема 9				
Тема 5			Тема 10				

Оцінювання знань студентів з дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою. Семестрова оцінка є сумою балів поточного контролю (до 75 балів) та підсумкового контролю - екзаменаційної оцінки (до 25 балів).

Поточний контроль - виконання та захист практичних робіт (до 35 балів) та дві модульні роботи у вигляді тесту (2 тести по 20 балів, тобто 40 балів). Успішне виконання студентом завдань поточного контролю (не менше 45 балів) є обов'язковою умовою участі його у складанні екзамену

До підсумкового семестрового контролю допускаються студенти, які протягом семестру виконали всі

види навчальної роботи, успішно пройшли проміжні (модульні) контролю і набрали не менше 45 балів семестрової бальної оцінки та за умови отримання не менше 60% (15) балів за результатами кожного проміжного (модульного) контролю рівня знань.

Підсумкова оцінка записується за 100-бальною шкалою із подальшим переведенням її у шкалу Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) відповідно А, В, С, D, E, F, FX при цьому чотирибальна шкала оцінок (з записом семестрової оцінки «відмінно» - А, «добре» - В,С, «задовільно» - D, E відповідають підсумковому результату «зараховано», «незадовільно» - F, FX відповідає підсумковому результату «незараховано»).

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Охорона праці в галузі» для студентів спеціальностей 122 «Комп'ютерні науки», 124 "Системний аналіз", 126 «Інформаційні системи та технології» всіх форм навчання, ідентифікаційний номер якого ID 4932, <https://dl.tntu.edu.ua>

2. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни “Охорона праці в галузі” для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями: 122 «Комп'ютерні науки», 124 "Системний аналіз", 126 «Інформаційні системи та технології» всіх форм навчання. Автор Дмитроца Л.П. Тернопіль: ТНТУ, 2019 р. 60 с.

3. Конспект лекцій з дисципліни “Охорона праці в галузі” для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями: 122 «Комп'ютерні науки», 124 "Системний аналіз", 126 «Інформаційні системи та технології» всіх форм навчання. Автор Дмитроца Л.П. Тернопіль: ТНТУ, 2019 р. 130 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Охорона праці в галузі комп'ютерингу. Катренко Л.А., Катренко А.В. ISBN 978-617-574-049-1. Львів, «Магнолія 2006». Підручник – 544 с.

2. Жидецький В.Ц., і інші Охорона праці користувачів ПК. Навч. посібник. – Львів:Афіша, 2000.- 350 с.

3. Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів / Касьянов М.А., Гунченко О.М., Медяник В.О., Михайлова Ю.Ю., Андріанова О.О. Навчальний посібник – Луганськ: Вид-во СТУ ім. В. Даля, 2008. – 124 с.

4. Охорона праці в галузі телекомунікаційних мереж і систем. Навчальний посібник / В. А. Батлук, М. М. Климаш, Р. А. Яцюк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 352 с.

5. Павленко А.Р. Комп'ютер TV и здоровье. Киев «Основа» 1998 – С.151

6. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

7. Бардаченко В. Ф., Абубекеров Р. А., Логвиненко Ю. П., Бигос А. Н. Таймерная клавиатура — залог здоровья оператора,- 1997. — № 1. — С. 22—24.

8. Боудер П. Магнитные поля — угроза здоровью // Мир персональных компьютеров. — 1990. — №5. — С. 87—94.

9. Гапонов В. Працюючим з комп'ютером // Охорона праці. — 1999. — № 10. — С. 47—48.

10. Гельтищева Е. А., Селехова Т. Н. Гигиеническое обоснование профилактических мероприятий при работе на видеотерминалах // Гигиена и санитария. — 1991. — № 4. — С. 31—34.

11. Гігієнічна класифікація умов праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. — К.: МОЗ України, 1998. — 34 с.

12. Даценко І. І., Габович Р. Д., Йонда М. Є. Умови праці з комп'ютером і їх оптимізація. — Львів: ЛДМУ, 1998. — 46 с

Допоміжна

1. Апостолюк С.О., Джигирей В.С., Апостолюк А.С., Соколовський І.А., Апостолюк Б.О. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 215с.

2. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.

3. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин. — К.: МОЗ України, 1998. —
4. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. — 4-те вид., допов. і перероб. — К.: Університет «Україна», 2009. — 295 с.
5. Виноградський М.Д., Шканова О.М. Організація праці менеджера. Навчальний посібник / К., 2002. - 518 с
6. Закон України «Про охорону праці» №229-IV від 21 листопада 2002 р.(Зміни та доп. внесені у ЗУ від 25.11.2003 № 1331-IV, від 27.11.2003 № 1344-IV, від 23.12.2004 № 2285-IV, від 25.03.2005 № 2505-IV).
- 7.
8. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», №1105-XIV від 23.09.99.
- 9.
10. Закон України. внесенні зміни до «Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.02.2007 г. № 117-V.
11. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Пост. КМУ № 1232 від 30.11.11 (зі змінами від 05.09.2012).
12. НПАОП 0.004.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 (зі змінами від 16 листопада 2007 року N 273).
13. НПАОП 0.00-4.09-07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства.
14. ДНАОП 0.00-4.11-07. Типове положення про роботу уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.
15. ГОСТ 12.1.005-88. ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования. Воздух рабочей зоны.
16. СНиП 2.04.05-91. Отопление, вентиляция, кондиционирование.
17. ДСанПіН 3.3.2.007-1998 Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин.
18. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
19. ДСТУ 2272:2006. ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
20. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».
21. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
22. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».
23. ГН 3.3.5-8-6.6.1-2002 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 № 528.
24. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.003-74 (1999) ССБТ «Опасные и вредные производственные факторы. Классификация».
25. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.
- 26.
27. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
28. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієни праці».
29. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
30. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.
31. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи комп'ютерних систем та мереж охорони праці – Вимоги.
32. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

33.«Кодекс законів про працю України» N 322-VIII від 10.12.71 (редакція станом на 13.06.2012 року).

34.

35.НПАОП 0.00-6.13-05 «Порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України». Наказ Держнаглядохоронпраці від 30.03.2004 р. № 92.

36.Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

15. Інформаційні ресурси

1. <https://dl.tntu.edu.ua> - електронний навчальний курс «Охорона праці в галузі», ідентифікаційний номер якого ID 4932,

2. <http://www.dnop.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

3. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

4. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».